

Základní pravidla hladké sazby

- (a) **Interpunkční znaménka** jako . , ; ! ? se píší přilepeny na předcházející text, za nimi je mezera (tak jak je tomu v tomto textu).
- (b) **Spojovník kontra pomlčka:** Spojovník se používá ve složených výrazech a sází se bez mezer: Opava-Komárov, česko-německý slovník, Lenka Čelechovská-Kozáková, bude-li, apod. Pomlčka má dva významy: jednak odděluje větné celky (s mezerami na obou stranách), např. přijít – zvítězit, ale znamená také spojení a, až, až do, versus (v tomto případě bez mezer), např. v letech 1939–45, Sparta–Baník, 8–16 hodin. Další vodorovnou čárkou s odlišným rozměrem je znak minus (viz níže).
- (c) **Mezerování:** Mezi slovy píšeme právě jednu mezeru (to lze kdykoliv snadno zkontrolovat a napravit), dbáme na správné použití nezlomitelných mezer (např. za předložkami *k*, *o*, *s*, *u*, *v*, *z* a spojkami *a*, *i*, u iniciál a titulů *K. H. Borovský*, *doc. Marvan* nebo před fyzikálními jednotkami ve zkratce, 10 m). Často se chybí v mezerování u závorek!
- (d) **Výčty položek:** Buď začínají všechny položky velkým písmenem a končí tečkou nebo položky začínají malými písmeny, jsou odděleny čárkami, poslední položka končí tečkou.

Příklady: 1. Barvy na monitoru se skládají z

- červené,
- zelené,
- modré.

2. Vyberte z možností:

- Pepa je vůl.
- Pepa je velký vůl.
- Pepa není vůl.

Podle těchto pravidel pište i soustavy rovnic doplněné textem (rovnice je ukončena čárkou, tečkou nebo za ní pokračuje text).

- (e) **Uvozovky:** Český způsob: „slovo“. Anglický způsob: dva zpětné a a dva běžné apostrofy: “word”. Každopádně, uvozovky se sází stejným typem písma jako text, který obklopují.
- (f) **Speciální symboly:** Trojtečka, paragraf, hvězdička a mečík, apod. se oddělují od textu úzkou mezerou, ukážeme si to na příkladu stupňů. Ty se píší následovně: \TeX: \circ , Windows: ALT 0176 (14° C).
- (g) **Odstavce:** Je třeba pečlivě zvolit předsazení (4–10 mm podle velikosti písma). Nejčastěji se chybí při stránkovém zlomu: stránka nesmí končit nadpisem nebo prvním řádkem odstavce, naopak poslední řádek odstavce nesmí zůstat osamocen na nové stránce.

Dodržování alespoň elementárních pravidel je mnohem důležitější při psaní matematických a fyzikálních vzorců, neboť zde nejde jen o to, že vznikne obludnost hodná okamžitého zavržení, ale také o rapidně rostoucí možnost vzniku nedorozumnění či dezinterpretace . . .

- (a) **Proměnné** (neznámé) se píše zásadně italikou (např. $x, y, n, i, j, r, k, \varphi$).
- (b) **Funkce** se píše vždy stojatě (jako $\sin, \exp, e, \text{mod}, \min, \max, \dim, \sup, \text{div}, \dots$).
- (c) **Čísla** se nikdy nepíše italikou (ani v indexech, ani v jednotkách): $120 \text{ m}^2, x_1$, ale x_i .
- (d) **Jednotky** se píše vždy stojatě: $13 \text{ m}^2, p = 12 \text{ Nm}^{-2}$.
- (e) **Vektory** se sází ve fyzice a geometrii vždy tučně, například

$$\text{rot } \mathbf{E} = -\frac{\partial \mathbf{B}}{\partial t}.$$

Na tabuli, kde nelze napsat tučné písmeno se nad symbolem píše šipka.

- (f) Pomocné symboly $() , < > , [] , \{ \} , /$, atd. se nikdy nepíše italikou.
- (g) **Krát** má speciální symbol, v editorech rovnic (Equation Editor, MathType) se píše automaticky, v $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u `\times` a ve Windows ALT 0215. V žádném případě nelze psát x (předpředposlední písmeno abecedy).
Příklad $\mathbf{r} \times \mathbf{F}, 3 \times 10^8 \text{ ms}^{-1}$.
Krát ve skalárním součinu je centrované, nemůže ležet jako opilec na účaří: $\mathbf{b} \cdot \mathbf{a}$ ($\text{T}_{\text{E}}\text{X}$: `\cdot`, Windows: ALT 0183).
- (h) **Minus** se v editorech rovnic píše automaticky, v textovém editoru nepoužívejte pomlčku ani minus z klávesnice, ale kombinaci ALT 0150.
Pomlčka je totiž kratší a není uprostřed rovnítka, minus na klávesnici je identické s pomlčkou. Správně: $a - b + c = -4$, chybně: $a-b+c=-4$ (různá délka a poloha nad účařím). Dále je nutno dávat pozor na správné mezerování, srovnej $a - b, -3x$.
- (i) Derivaci lze psát jako funkci df/dt i jako proměnnou df/dt .
- (j) Názvy bodů v geometrii se zpravidla píše bezpatkovým písmem (např. Helvetica, Arial, apod.): Bod A, vrchol V.

Reference

- [1] Petr Kulháněk, Pravidla pro psaní matematických a fyzikálních výrazů, e-print, <http://www.aldebaran.cz/studium/vyrazy.pdf>
- [2] Petr Kulháněk, Sazba fyzikálních a matematických výrazů, 25. 3. 2004. Staženo z: http://www.aldebaran.cz/lectures/2004_kul_typo_1.ppt
- [3] Jiří Rybička, $\text{L}_{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ pro začátečníky, 3. vyd. (Konvoj, Brno 2003) 238 s.
- [4] Karel Wick, *Pravidla matematické sazby* (Academia, Praha, 1966).